

ANDREW MARR

REGINA ELISABETA A II-A

PORTRET INTIM

Traducere din engleză de Ana-Maria Datcu

Prefață de Diana Mandache

CORINT
ISTORIE

ANDREW MARR (n. 1959), autor de bestselleruri și jurnalist premiat, este gazda emisiunii *The Andrew Marr Show*, de la BBC. Cea mai cunoscută carte a lui, *A History of Modern Britain* (2007), a fost urmată de un serial BBC care a câștigat unul dintre cele mai prestigioase premii pentru televiziune din Marea Britanie. Locuiește cu soția și cei trei copii ai lor la Londra.

Redactare: Antonia Kacsó

Tehnoredactare computerizată: Mihaela Ciufu

Design copertă:

Ilustrație copertă: *Regina Elisabeta a II-a*. © Getty Images

Andrew Marr, *The Real Elizabeth. An Intimate Portrait of Queen Elizabeth II*

Copyright © 2012 by Andrew Marr

All rights reserved

Toate drepturile asupra ediției în limba română aparțin
GRUPULUI EDITORIAL CORINT.

ISBN 978-606-8723-21-1

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

MARR, ANDREW

Regina Elisabeta a II-a : portret intim / Andrew Marr;

trad.: Ana-Maria Datcu ; pref.: Diana Mandache. - București:

Corint Books, 2015

Bibliogr.

ISBN 978-606-8723-21-1

I. Datcu, Ana-Maria (trad.)

II. Mandache, Diana (pref.)

929 Elisabeta II

94(420)"19" Elisabeta II

Prefață

Elisabeta a II-a, simbol și model monarhic

Devenită regină pe 6 februarie 1952, la numai 25 de ani, Elisabeta conduce statul britanic de peste 60 de ani. Cu ea începe o nouă epocă elisabetană, prin numele său amintind de glorioasa domnie a Elisabetei I de acum câteva secole.

Noua epocă elisabetană aduce în prim-plan evenimente și oameni care au continuat tradițiile regatului, dar care treptat s-au adaptat la schimbările societății și la evoluțiile politice internaționale. Activitatea suveranei a pus în centrul atenției afirmarea identității naționale și unitatea, continuitatea, dar și stabilitatea Marii Britanii. Mai mult, Regina Elisabeta a II-a intră în istorie pe 9 septembrie 2015 devenind monarhul britanic cu cea mai lungă domnie, depășind recordul de 63 de ani și 217 zile înregistrat de Regina Victoria.

Pentru majoritatea românilor, interesul pentru Elisabeta a II-a s-a născut odată cu înțelegerea rolului familiei regale române în istoria modernă și aprecierea personalității Regelui Mihai, un stră-strănepot al Reginei Victoria, prin filiera ADN-ului Reginei Maria, născută principesă de Edinburgh. Părinții Reginei Elisabeta a II-a au cunoscut cuplul regal român Ferdinand și Maria, Albert Ducele de York (viitorul Rege George al VI-lea) participând la încoronarea acestora de la Alba-Iulia, fiind oaspete pentru scurt timp al Palatului Cotroceni. Regina Mary, bunica Elisabetei, îi trimitea fotografiile Reginei Maria a României, unde erau immortalizate ipostaze alături de nepoata sa, cu autograful: „May & little Elizabeth, 1927”.

Prezența Regelui Mihai la nunta Prințului William cu Catherine Middleton pe 29 aprilie 2011, fotografiile de la Catedrala Westminster unde Regele Mihai alături de fiica sa Princesesa Moștenitoare Margareta au fost invitați la ceremonia religioasă au impresionat în România. Totodată au stârnit interesul pentru regalitățile europene, în mod special pentru monarhia britanică. Pe 18 mai 2012, cu prilejul Jubileului de Diamant al suveranei, Regele Mihai a fost fotografiat în dreapta Reginei Elisabeta alături de alți monarhi într-o istorică imagine de la Castelul Windsor, în Marele Salon de Recepții. Este o fotografie care a cucerit inimile multor români care simpatizează și cred în valorile regalității, trezind un spirit al mândriei identității naționale asociat cu personalitatea Regelui Mihai. Cele două evenimente din istoria regalității britanice au stârnit reacții de simpatie la nivel internațional, iar în unele state foste regate prestigiul monarhiei britanice a întărit convingerile fidelilor regaliști.

Cartea lui Andrew Marr, *Regina Elisabeta a II-a. Un portret intim*, este un omagiu adus reginei cu prilejul Jubileului de Diamant, celebrarea a 60 de ani de domnie. Jurnalistul BBC analizează evenimente, oameni, îndatoriri oficiale, dar și pe cele legate de istoria personală a suveranei, o familie regală care observă schimbările survenite în mentalități și în societatea secolului XXI și care ia decizii cumpănite pentru a continua misiunea regală.

O întregă istorie națională este legată de domnia suveranei Marii Britanii. Născută în 1926, în perioada de refacere economică ce a urmat Primului Război Mondial, Elisabeta (Lilibet) și-a cunoscut bunicii, pe Regele George al V-lea și Regina Mary. În mod simbolic, George al V-lea schimbase în 1917 numele german al dinastiei cu cel de Windsor, un nou început se arăta astfel pe harta politică a dinastiilor europene, care se modificase profund după Marele Război. Multe dinastii au dispărut, spre exemplu în Germania, Austro-Ungaria sau Imperiul Țarist, multe din rudele sale aflate în ambele tabere ale războiului au avut un destin nefericit, pierzându-și tronul și plecând în exil, ca în cazul Kaizerului Wilhelm al II-lea, altele fiind ucise, precum familia țaristă Romanov.

Într-o Europă modificată în structura dinastiilor, Regatul Unit și-a afirmat tradițiile, monarhul reprezentând continuitatea și stabilitatea Imperiului Britanic. În acest context se naștea Princesesa Elisabeta, fiica celui de-al doilea succesori la tron, Albert, Duce de York, cel care avea să devină Regele George al VI-lea în urma renunțării la tron a fratelui său David, cunoscut ca Eduard al VIII-lea, cel care avea să încalce cutumele unei monarhii tradiționale.

Elisabeta a crescut având în minte abdicarea unchiului său, păstrând sentimentul de fragilitate al instituției monarhice pricinuită de caracterul reprezentatului ei. Tocmai de aceea sentimentul datoriei a existat și s-a manifestat într-o formă specială la actuala regină. Jurământul de la încoronare reprezenta o garanție că un asemenea fapt nu se mai poate repeta. Astfel principiul fundamental care călăuzește domnia Reginei Elisabeta este datoria, îndeplinirea obligațiilor de șef al statului și reprezentant al unei instituții de prestigiu.

Autorul volumului biografic insistă pe istoria predecesorilor suveranei tocmai pentru a demonstra importanța tradiției, a cunoașterii și înțelegerii educației unei principese, la Curte păstrându-se și afirmându-se principiile victoriene. Al Doilea Război Mondial avea să dezvăluie puternicul simț al datoriei principesei adolescente Elisabeta. Devenită regină, și-a îndeplinit cu strictețe îndatoririle de șef de stat, fiind „Cetitorul nr. 1”, așa cum o numește guvernul britanic, cunoscând în detaliu informațiile transmise din surse diferite, inclusiv cele referitoare la complexa problematică externă de peste 60 de ani, fiind martora Războiului Rece, dar și a căderii comunismului în centrul și estul Europei, a războaielor din Vietnam, Afganistan sau Irak, precum și a ascensiunii economice a Chinei.

Unul din momentele ceremoniale cele mai semnificative descrise este încoronarea suveranei din 2 iunie 1953, precum și prezența jurnalistului Richard Dimbleby, un fost reporter de radio din timpul războiului, ales să comenteze filmarea pentru întâia oară a unui asemenea eveniment la Catedrala Westminster, aducând astfel un deosebit prestigiu BBC-ului. Solemnitatea

ceremonialului încoronării Reginei Elisabeta a II-a a reprezentat o declarație a continuității, iar tinerețea noii regine avea să aducă un val al schimbării.

De-a lungul cărții sunt prezentate portrete ale Reginei Victoria, Regelui George al V-lea, numit și bunicul England, ale Reginei Mary, Regelui Eduard al VIII-lea (unchiul David), Regelui George al VI-lea (Bertie) și al consoartei sale Elisabeta, cunoscută mai târziu drept Regina-Mamă, ale Principesei Margaret Rose, Lordului Mountbatten (Dickie), Prințului Consort Philip, guvernantei Marion Crawford (Crawfie), Prințului Charles, Prințesei Anne, dar și ale altor personaje precum Stanley Baldwin, Winston Churchill, Anthony Eden, Harold Macmillan, Harold Wilson, Margaret Thatcher, Tony Blair, David Cameron sau designerii Norman Hartnell și Angela Kelly.

Spre deosebire de Regina Victoria care se izola la reședințele sale de la Windsor, Osborne sau Balmoral, Regina Elisabeta a II-a este monarhul activ, prezent și susținător al îndatoririlor regale, de la cele oficiale statale la cele filantropice.

Jubileul de Argint celebrat în 1977 arăta rolul suveranei de stabilizator al societății. Au urmat apoi Jubileele de Aur și Diamant ale Reginei Elisabeta, care, ca și cele ale Reginei Victoria, au fost prilejuri de reflecție, de trecere în revistă a principalelor momente din istoria statului reprezentat de monarh. Populația și-a celebrat de fiecare dată regina ca pe o continuatoare a vechiilor tradiții regale, observând în același timp prestigiul statal dat de instituția monarhiei.

Epocile sunt diferite, Regina Victoria a dat numele unei epoci, cea victoriană, când s-au manifestat importante transformări industriale, renașterea economică, complexitatea alianțelor europene și cea a alianțelor matrimoniale. Regina Elisabeta a succedat la tron la câțiva ani după sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial, harta europeană a dinastiilor modificându-se din nou, numărul acestora fiind mai mic, iar căsătoriile cu oameni din popor

fiind acceptate abia în secolul XXI. În acest context al metamorfozelor benefice, monarhia britanică a devenit un model sau o sursă de inspirație privind modalitatea de conlucrare a suveranei cu instituțiile statului.

Regina este guvernator suprem al Bisericii Anglicane, este conducătorul suprem al forțelor armate, fiind și sursa onorurilor, conferind medalii și ordine. Primiriile unor lideri internaționali, de la personalități culturale și spirituale, suverani, papi, președinți, la dictatori sau călătoriile externe în aproape toate colțurile lumii o impun pe Regina Elisabeta a II-a drept un experimentat șef de stat.

Regina Elisabeta „este conducătorul care nu își conduce supușii, ci îi servește”, și-a afirmat autoritatea fără a avea putere, dar mai mult și-a impus respectul în ciuda complicațiilor dinastice produse de divorțurile copiilor săi, în mod special de cuplul Charles–Diana, precum și de efectul mediatic produs de moartea acesteia. Presa acelei perioade a vehiculat informații care o puneau într-o lumină mai puțin favorabilă pe regină, cea care își îndeplinea datoria. Cu toate acestea, prin schimbarea și acceptarea renunțării la anumite cutume legate de căsătorii, precum și prin modificarea Legii succesiunii la tronul britanic, regina primește din nou admirația unei întregi lumi, trecând de spațiul britanic și de Commonwealth.

Adevărata Regină Elisabeta este cea care prin deciziile sale a reușit să aducă britanicilor stabilitate, un consens asupra importanței instituției pe care o reprezintă, bucurându-se totodată de prestigiu internațional. În peste 60 de ani, regina s-a confruntat cu situații complexe, de la criza Suezului, la războiul pentru Insulele Falkland, la inflație, greve, apartenența la Uniunea Europeană, recesiune, terorism, divorțurile din familia regală ori soluționarea „problemei Camilla”. În vremurile tulburi care s-au abătut asupra familiei sale în 1992, numit *annus horribillis*, a izbucnit incendiul de la Castelul Windsor în noiembrie, iar în decembrie același an, s-a făcut anunțul separării Prințului Charles de Prințesa Diana, urmat de divorț în 1996 și moartea Dianei în 1997. Alți doi copii ai reginei divorțaseră:

în 1992, Prințesa Anne; tot în același an, Prințul Andrew se sepa-
rase de Sarah Ferguson, divorțul pronunțându-se în 1996. Moartea
Prințesei Diana aduce însă un val de resentimente asupra reginei,
aplanate în anii următori prin intermediul schimbărilor aduse în fa-
milie și în demersuri oficiale. Adeseori suverana a făcut acte pline
de simbolism, precum vizita în Irlanda din 2011 sau schimbarea
legii succesiunii la tron.

Regina Elisabeta a II-a și-a îndeplinit datoria gășind în cele din
urmă un echilibru între continuitate, schimbare și decizie. Acor-
dul privind căsătoria nepotului său, Prințul William, cu Catherine
Middleton în aprilie 2011 a contribuit la creșterea popularității
reginei și familiei regale. Cu trecerea timpului, în ciuda multor în-
cercări, Elisabeta a II-a a rămas un simbol și un model monarhic.

Vă recomand cartea lui Andrew Marr, prin intermediul căreia
veți cunoaște istoria britanică recentă, observată prin altă lentilă,
cea personală a reginei și a instituției monarhice. Autorul a mai
publicat volume privind istoria modernă a Marii Britanii, precum
The Diamond Queen: Elizabeth II and Her People ce a însoțit do-
cumentarul BBC despre Jubileul de Diamant. Andrew Marr face
parte din galeria jurnaliștilor BBC cu studii la Cambridge, care pe
lângă jurnalismul de calitate a continuat să-și dedice timpul scri-
sului și prezentării istoriei din altă perspectivă, una pe înțelesul
tuturor.

DIANA MANDACHE

Prefață la ediția americană

De ce ar fi americanii interesați de Regina Elisabeta a II-a, suverana Marii Britanii și a altor cincisprezece țări, de la Canada și Australia până la micuța Tuvalu? Iată o întrebare îndreptățită. Regina este un fel de antivedetă, o doamnă bonomă purtând eșarfe, pardesiu și cizme de cauciuc, ieșită la plimbare cu câinii sau cu caii ei. Deși este colosal de bogată, mănâncă frugal, își păstrează cerealele de la micul dejun în cutii din plastic și, atunci când trece prin încăperi în care nu se află nimeni, stinge luminile aprinse fără folos. Are un zâmbet minunat atunci când dorește să zâmbească, altminteri chipul ei are de cele mai multe ori o expresie pe care ea însăși o aseamua cu figura lui Miss Piggy. Puterea ei oficială este foarte mică și aproape irelevantă pentru destinul oamenilor care nu îi sunt supuși.

Nici fiul ei, Charles – care, pe măsură ce se apropie el însuși de vârsta a treia, seamănă din ce în ce mai mult cu predecesorul său hanovrian, Regele George al III-lea, suveranul care a pierdut coloniile engleze din America –, nu este chiar genul de vedetă cu care suntem obișnuiți. Ultima dată când americanii au fost interesați de povestea vieții lui s-a petrecut când acesta s-a despărțit de mult mai celebra lui soție, Diana, care avea să moară ceva mai târziu la Paris, într-un accident de mașină. Iar

în prezent, datorită lui Kate Middleton, din clasa de mijloc, a cărei nuntă cu Prințul William, nepotul reginei, a fost urmărită de o treime din audiența totală a planetei, Casa de Windsor pare să aibă o nouă vedetă. Dar regina însăși nu a jucat niciodată în fața camerelor de filmat sau de fotografiat decât o viață cât se poate de normală, atât cât s-a putut în vremurile de azi, dominate de cultura mondenității, ostentației și vitezei.

Tocmai de aceea, regina ar trebui să fie fascinantă pentru oricine este interesat de politica și istoria americane, ca și pentru oricine este pur și simplu curios în privința Caselor regale din ziua de azi. Și, din moment ce regina nu are un echivalent în Statele Unite, povestea vieții ei prezintă o serie de contraste izbitoare. Primul și cel mai evident este că se află în fruntea unui stat de atât de multă vreme. În 2012 și-a celebrat Jubileul de Diamant, marcând cea de-a șazecea aniversare a urcării sale pe tronul Marii Britanii. A crescut practic sub ochii noștri, transformându-se din tânăra mamă brunetă a anilor 1950 în străbunica experimentată din ziua de azi. Acum, la 85 de ani, se situează pe locul doi în topul celor mai longevivi monarhi din istoria Marii Britanii. Numai faimoasa ei predecesoare, Regina Victoria, a petrecut mai mult timp decât ea în palatele Londrei. Asta înseamnă că Elisabeta i-a cunoscut personal – și uneori îndeaproape – pe toți președinții Statelor Unite de la Harry Truman încoace. Dintre toți aceștia, probabil că a fost mai apropiată de Ronald Reagan, deși ea, împreună cu soțul ei de 90 de ani, Prințul Philip, au legat o prietenie neobișnuit de cordială cu soții Obama. Indiferent ce am crede despre ea, regina și îndelungata ei domnie i-au furnizat poporului britanic un sentiment al continuității, spre deosebire de ceea ce poate resimți cetățeanul unei republici democratice.

Pentru mulți dintre noi, regina este singurul monarh britanic pe care îl cunoaștem. Tatăl ei, Regele George al VI-lea, a murit pe 6 februarie 1952, la mai puțin de șapte ani după terminarea celui de-al Doilea Război Mondial. Regina a moștenit tronul în același an în care avea să moară Stalin, în care Truman anunța producerea bombei cu hidrogen, iar soții Rosenberg erau executați; de asemenea, era anul în care apărea prima ediție a revistei *Playboy*, Elvis Presley termina liceul, iar Kinsey scandaliza America prin raportul său despre sexualitatea femeilor. În timpul domniei sale, regina a fost martora ultimei faze a tranziției Imperiului Britanic spre Commonwealth, organizația formată din 54 de țări și cuprinzând aproape o treime din populația lumii care le este aproape necunoscută americanilor. Regina s-a întâlnit cu lideri din Uniunea Sovietică post-Stalin, precum Hrușciov și Bulganin, și a devenit primul monarh britanic care a vizitat Rusia după uciderea Țarului Nicolae și a familiei sale în 1917. Tot ea a ocupat un loc în loja de onoare de unde a urmărit dezastruoasa invadare de către Franța și Marea Britanie a Egiptului lui Nasser și teribila criză a rachetelor cubaneze. Regina își aduce aminte perfect de întâlnirea cu personalități istorice precum Charles de Gaulle și Haile Selassie¹. A fost martora trecerii țării sale de la o majoritate copleșitor de albă până la o „insulă globală” multirasială, cu sute de noi comunități etnice. A domnit în timpul războaielor coreean și vietnamez, de-a lungul celor mai cumplite etape ale Războiului Rece, în timpul perestroikăi și al căderii Zidului Berlinului, dar și în vremea războaielor din Irak și Afganistan și a ascensiunii Chinei.

De-a lungul tuturor acestor ani, regina și-a dedicat o bună parte din fiecare zi a anului, cu excepția Crăciunului, citind

¹ Haile Selassie (1892–1975). Împărat al Etiopiei în perioada 1930–1974 (n. coord.).

cu atenție dosarele oficiale ale țării sale, rapoartele serviciilor secrete, ca și documentația pentru întrevederi banale. Ea manifestă un entuziasm răutăcios față de imitarea personalităților și are o memorie fenomenală, așa că, deși se comportă cu maximă discreție, probabil că nimeni nu o poate egala în ceea ce privește reamintirea evenimentelor și actorilor care au jucat pe scena istoriei contemporane. Acest depozit vast de cunoștințe s-a dovedit benefic mai ales pentru rolul ei de consilier personal și terapeut neoficial al unui lung șir de premieri. Primii din acest șir, inclusiv Winston Churchill, nu au luat-o prea mult în serios; cei din urmă mai degrabă au venerat-o. Când vremurile au devenit tulburi, ea a reușit să-i convingă pe toți prin apelul la crize anterioare, paralele, furnizându-le astfel o perspectivă mult mai largă, deci și mai valoroasă.

Monarhia poate face acest lucru: să furnizeze o perspectivă mai largă. Americanii, asemenea britanicilor, își trăiesc viața politică în cicluri electorale de patru ani, însă cele mai mari probleme cu care se confruntă se întind pe răstimpuri mai mari de patru ani. Securitatea energetică, schimbările climatice, migrația în masă, datoriile guvernamentale pe termen lung și dispariția unor specii intră cu greu în atenția liderilor politici pentru că aceștia au tendința de a gândi pe termen scurt, la un an, maximum doi, după alegeri. Prin însăși natura lor, membrii familiilor regale gândesc în termeni de generații întregi, așa că este util să ai într-o poziție influentă pe cineva care să se gândească la implicațiile pe termen lung ale unei politici sau program.

O altă deosebire care merită pusă în evidență este însăși viața Reginei Elisabeta a II-a asupra rolului pe care îl deține. Deși trăim într-o epocă seculară și materialistă, regina crede, într-adevăr, că are o vocație, și anume că statutul ei este o vocație

cu temei religios, căreia i se supune în fiecare zi a vieții sale. Atunci când a fost unsă cu amestecul secret de uleiuri la încoronarea ei, în 1953, urmând o tradiție inspirată de un vechi obicei evreiesc, cu rădăcinile în Antichitate, ea a acceptat o slujbă pe viață, care poate fi comparată mai degrabă cu slujba unui preot decât cu datoria unui om politic din ziua de azi. Poate că tocmai acest lucru, mai mult decât orice altceva, îi explică incredibila modestie. Regina este, în realitate, o persoană timidă, lucru cu atât mai remarcabil cu cât ea își petrece aproape întreaga viață întâlnindu-se cu străini și rostind discursuri în public. Nu-i de mirare că soțul ei, mai vorbăreț de felul său, a spus că nimeni nu ar alege cu bună știință să facă ceea ce face ea.

Sper că lucrarea de față este foarte diferită de majoritatea cărților despre familia regală britanică publicate în Statele Unite. Există un apetit nesățios și absolut explicabil pentru bârfe și scandaluri și trebuie spus că, în această lume atât de plină cu ambele categorii, Casa de Windsor și-a plătit obolul de senzaționalism siropos. Și în cartea de față vor fi descrise și analizate cele mai sugestive izbucniri ale slăbiciunilor regale: fără înțelegerea domniei dezastruoase a lui Eduard al VIII-lea¹ sau destrămarea căsniciei lui Charles și a Diane nu putem înțelege domnia reginei. În plus, am discutat cu mulți dintre aceia care o cunosc pe regină și au lucrat cu ea și, ca urmare, am încercat să-i conturez un portret cât mai complet, atât ca femeie, cât și ca monarh. Printre sursele mele se numără atât politicieni, oficiali și oameni de la Curte, cât și membri ai familiei regale, care nu vorbesc niciodată în public – și doar rareori cu străini, chiar și în particular – despre regină și despre rolul ei.

¹ Eduard al VIII-lea (ianuarie–decembrie 1936). A abdicat în 1936 pentru a se putea căsători cu americanca Wallis Simpson, devenind astfel cel de-al treilea soț al acesteia (n. coord.).

Scopul principal al cărții mele este acela de a arăta cum funcționează de fapt monarhia, trecând prin atâtea faze politice și crize specifice timpurilor moderne, precum și de a explica și pleda pentru un sistem de guvernare care multora dintre americani li se va părea cel puțin bizar. Cu alte cuvinte, eu am luat-o în serios pe regină, ca să o parafrazez. Ea constituie, la urma urmei, o excepție. Niciun alt conducător al unei țări mari nu a rezistat la fel de mult în fruntea țării, nu a trebuit să gestioneze un amestec atât de complex de crize familiale și internaționale. Cred că putem să prezicem fără nicio grijă că nu va mai exista nimeni ca ea. Regina Elisabeta este, în felul ei, o personalitate istorică de prim rang, iar povestea vieții sale este mult mai stranie și mai complexă decât știu cei mai mulți dintre noi.

Prolog

Ce face regina

Ea nu încetează niciodată... înțelege... a fi Regina.

Un prieten

Se spun o mulțime de prostii despre ce viață chinuitoare are. Aiurea! Cred că îi place viața pe care o duce.

Un bătrân politician

Te previn cu toată sinceritatea: să nu cauți niciodată să afli explicația și rațiunea de a fi pentru orice lucru... A căuta și a găsi rațiunea de a fi a oricărui lucru este o întreprindere foarte periculoasă și nu duce la nimic altceva decât la dezamăgire și insatisfacție, pentru că îți tulbură mintea și în cele din urmă te face nefericită.

Regina Victoria către o nepoată, 1883

Ei bine... ea știe bine ce se petrece. Are ceea ce se numește „nas bun” pentru subiecte de interes. Ar fi fost un foarte bun jurnalist.

Un vechi membru al Administrației regale,
întrebat de autorul cărții de ce anume îi este dor
din ceea ce are legătură cu regina, 2011

Este o doamnă scundă, cu un chip cât se poate de cunoscut la nivel mondial, cu un zâmbet de sute de karate – atunci când dorește să ni-l arate – și cu o mie de ani de istorie în urma sa. Domnește într-o lume care a renunțat aproape de tot la monarhie și, cu toate acestea, realizările domniei sale au determinat două treimi din populația Marii Britanii să considere că monarhia lor va mai rezista cel puțin un secol. Este abilă și înțeleaptă, și simte că are o vocație. Poate să te atingă cu observații aspre, dar pare lipsită de cinism.

Iat-o, în mai 2011, îmbrăcată în verde-smarald, sosind în prima ei vizită în Republica Irlanda. La vârsta de 85 de ani, ține unul dintre cele mai semnificative discursuri politice din viața ei. „Este o realitate tristă și regretabilă că, de-a lungul istoriei, insulele noastre au trecut prin mai multă suferință, tulburări și pierderi decât ar fi meritat. Aceste evenimente ne-au afectat personal pe mulți dintre noi. [...] Tuturor acelorora care au suferit din cauza trecutului frământat le adresez cele mai sincere gânduri și o compasiune adâncă.” Este o vizită profund emoționantă, mai ales că amintește de uciderea unei rude de-a reginei, Lordul Mountbatten, în 1979 de către IRA¹. Destinația vizitei este Croke Park, stadionul și cartierul general al „Gaelic Athletic Association”, unde, în 1920, 14 oameni nevinovați au fost omorâți de către forțele de poliție și auxiliare loiale Coroanei – adică bunicului ei – la începutul sângeroasei lupte pentru independența Irlandei.

Vizita era așteptată de multă vreme, iar șefii serviciilor de securitate de pe ambele maluri ale Mării Irlandei au avut

¹ Este vorba de *Official Irish Republican Army*, mișcare care a comis numeroase atentate în perioada 1969-1972, în cadrul conflictului nord-irlandez. Sub numele de IRA (Armata Republicană Irlandeză) funcționează mai multe mișcări paramilitare din secolul XX (n. coord.).

mult de furcă în organizarea ei. Vizita fusese anunțată cu mult timp înainte, iar regina nu obișnuiește să amâne. După cum era de așteptat, o majoritate semnificativă de irlandezi au salutat această vizită; s-a întâmplat chiar ca regina să dea mâna cu unul dintre cei mai înverșunați reprezentanți ai republicanilor, fost adept al organizației Sinn Féin, care susținea IRA. Așa că acest eveniment a constituit o pagină mărunță, dar semnificativă și revoluționară, din cartea istoriei, recunoscând că, în anul 2011, pentru cetățenii irlandezi și britanici conta ceea ce aveau în comun – familii, afaceri, sentimente și competiții sportive –, și nu trecutul însângerat. Regina i-a mărturisit premierului irlandez, Enda Kenny¹, că de mult timp își dorea să facă această vizită, pe care el a socotit-o a fi „încheierea unui ciclu”. La întâlnirea privată, regina s-a așezat sub portretul lui Michael Collins, bine-cunoscutul lider militar irlandez. În public, ea și-a înclinat capul în amintirea rebelilor irlandezi care și-au dat viața luptând împotriva Coroanei.

Nimeni altcineva din Marea Britanie nu putea întreprinde o astfel de vizită, cu un mesaj atât de reconciliant. Evenimentul a fost transmis de mii de jurnaliști din întreaga lume. Niciun politician britanic nu a rămas în funcție suficient de mult și nici nu s-a implicat atât de personal, ca să nu mai menționăm faptul că nu ar putea vorbi în numele tuturor britanicilor. Este adevărat că Mary McAleese este o figură unică – primul reprezentant al Irlandei de Nord și prima femeie președinte. Însă niciun britanic în afară de regină nu are autoritatea de a-i reprezenta pe locuitorii Marii Britanii.

¹ Prim-ministru în funcție din 2011. Membru al partidului de centru-dreapta Fine Gael (n. coord.).

Și iat-o din nou, câteva zile mai târziu, întâmpinându-l pe președintele Barack Obama și invitându-l să înnopteze la Palatul Buckingham. În lumina apusului mohorât care învăluie peluza palatului, vedem bine-cunoscutul fast oficial: garda regală călare, soldați mărșăluind, cimpoaie, imnuri naționale, ecoul salvelor de tun. În ajunul vizitei sale, vorbind din Washington, Obama nu mai prididea laudând-o pe regină în termeni generoși, nu tocmai corecți din punct de vedere politic, ca fiind „chintesența Angliei”¹. Vizita lui anterioară decursese la fel de spectaculos. Cu toate acestea, relația dintre cele două personalități are și o dimensiune legată de prietenie și reconciliere, într-o manieră mai blândă și mai personală.

Când Obama a fost ales președinte prima oară, mulți oameni importanți din Londra au resimțit o oarecare neliniște. Iată un om care părea să aibă o atitudine degajată față de (exagerata) „relație specială” cu Marea Britanie. Obama nu avea niciun fel de legături personale cu Marea Britanie; de fapt, avea o legătură, însă una nefericită, despre care scrisese în tinerețe. Bunicul lui fusese arestat, închis și torturat pe teritoriul care acum formează statul Kenya. Primii ani ai domniei reginei au fost marcați de un război brutal împotriva grupării naționaliste Mau-Mau din această parte a lumii. Obama este un foarte bun profesionist în politică, deci era puțin probabil că-i va permite trecutului său personal să-i influențeze deciziile politice, însă, cu toate acestea, s-a simțit o oarecare rețineră. Imediat după terminarea ceremoniei oficiale, regina a întreprins tot ce i-a stat în putere pentru a-i face pe Obama și pe soția lui, Michelle, să se simtă cu adevărat oaspeți de seamă, conducându-i ea însăși pe cei doi până la dormitorul pregătit pentru ei.

¹ Anglia este numai una dintre țările care formează Marea Britanie (n. tr.).